

אילן ברוך

"לעיתים שוכחים שהשמה לא הייתה שממה כלל"

את מסע חייו החל אילן ברוך במאה שערים ומשם לשטחי הבר של יהודה ושומרון. זהו מסע פיזי שברוך עובר בעזרת צבעי השמן ובדי הקנבס, אבל המסע הזה הוא מסע חיצוני. את המסע הפנימי התחיל ברוך ביציאה מסמטאות השכונות החרדיות אל התרבות הישראלית, אל מה שמכונה התרבות החופשית, אל האקדמיה, אל הפילוסופיה, אל הארכיאולוגיה, אל הגילוי.

ירושלים, מקום הולדתו של אילן ברוך, טבועה בו כמראה מקום. בציורי ירושלים מציב את עצמו ברוך בעמדת צופה מרוחק. הכול נראה שומם, והקירות והאבן הופכים להיות בעלי חיות מתוך עצמם. בהתבוננות ראשונית הציורים הללו נראים לעתים כציורים שנעשו למען עולי רגל או תיירים. בהתבוננות עמוקה יותר בציור מובן לפתע הקשר בין ציור הנוף לבין צייר הנוף, ומעניין יותר לראות את היכולת של ברוך להשתמש דווקא בציורים הפנורמיים הגדולים של מראות רחבים כדי לעבור תהליך של מיקוד והתרכזות בפרטים הקטנים. לכאורה בהם הופך הציור מציור הנוף לציור הנפש.

אילן ברוך גר בעיר חדשה שכבשה שדה בור באזור מודיעין. זאת הדוגמה הקלסית לנוף ישראלי של שדות וגבעות ירוקות שהפך לנוף ישראלי של בטון. כמעט הגשמת החלום הישראלי של כיבוש השממה, אלא שלעתים שוכחים שהשממה לא הייתה שממה כלל, ושהנוף ההולך ונכבש על ידי בניינים גבוהים באדריכלות ישראלית, מכוערת לעתים, מותיר את הארץ ללא ייחודה.

שתי קבוצות עבודה נוספות וחשובות מוצגות בתערוכה. הראשונה היא קבוצת עבודות המתארת את המאחזים הבודדים הנמצאים בנוף קדומים שברוך מחפש בו את ארץ ישראל. קרוון בודד על גבעה צחיחה, קבוצת מבנים חסרי יופי המאכלסים מתנחלים - כל אלה הופכים להיות נקודות מיקוד לעינו של האמן המחפש בנוף. גם אלה הנמצאים במקומות שכוחי אל, עזבו את המקום שחיו בו ועברו אל השממה. במידת מה חייהם ומסלולם דומים למסלול חייו של אילן ברוך עצמו, אבל בהיותו ארכיאולוג בהכשרתו האקדמית, הוא גורף מעליהם את שכבות העפר ומגלה את מהותם הפנימית כמו את עובדת הקיום החיצונית.

הקבוצה השנייה היא עצי הברוש, והם חלק אינטגרלי בנוף ההר. העצים הסבוכים עומדים זקופים ודוקרים את השמים. עצי ברוש אלו עתיקי יומין. בתוך הסבך המתעתק מסתתרים חיים שלמים. בתוך העלווה מוסתרת היסטוריה שלמה, אבל ברוך בוחר לשפן בתוך העצים יונים מסוות. הבחירה אינה מקרית. הן כמעט אינן נראות אבל קיימות. אולי זאת השאיפה של אילן ברוך לחלץ את היונה, המסמלת את סופו של המבול, כפי שהיא מסמלת את בואו של השלום מתוך צללי העץ ולהציגה כאלטרנטיבה חדשה. בציורי הנוף האחרונים מופיעה עננת עשן הנובעת ממוקד אש עלום. לעתים מוקד האש הוא מכונת בוערת ולעתים עשן מיתמר, שמקורו אינו מוגדר, אבל האש הזאת מול יוני הברוש זה הניגוד המוחלט הקיים בנוף שאילן עוסק בו בתערוכה זו.

על אילן ברוך שמעתי לראשונה מרוני סומק. רוני בדרכו הנדיבה הציע שאראה את ציוריו של ברוך והרעיון עליו דברי תשבחות.

רוני סומק כתב על התערוכה של אילן ברוך: "... השורשים הפרטיים של אילן ברוך קרובים למאה שערים. הציור שלו הוא השלט הכי גדול שהנוף בהפגנת חייו. ברוך חוזר לשכונה כמו באותה קלישאה המזמינה לטנגו את העבריין ואת מקום הפשע. הוא חוזר כדי לצייר את שלטי המהפכה המונפים שם. הוא סוכן כפול. רגל שם. אני בטוח שבסתר לבו הוא רוצה להיות ברגעים האלה מעט מארק שאגל ולהעפוף את גיבוריו לגובה של ציפור. מצד אחד, האדמה החרדית כבר לא מתאימה למידות נעליו, ומצד שני היא הייתה ותהיה האדמה הראשונה שרגליו דרכו עליה, ולכן בציורי מאה שערים אילן ברוך אינו רק הצופה לבית ישראל, הוא גם בעל מכחול בלעם. כל קללה תהפוך לברכה, ולכן הוא נזהר. הציורים האלה קשים לו. אם למשל, הברוש יכול להישתל בכמה יערות, הרי שמאה שערים מסומנת רק במכה אחת, והמכה הזאת מבחינתו היא עדיין מפה אילמת..."

אוצר: מאיר אהרונסון

אילן בוקר, חוה בצל אילן 2011 על 150 על 160

אילן בוקר, פליט מאריתראה (מהרי) 2012 על 80 על 100